

16. 7. 2009

ID: 57325

Splnění peněžitého závazku

Je-li pro splnění peněžitého závazku podle § 339 odst. 2 obch. zák. dohodnut konkrétní účet u konkrétní banky, není splněno poukázáním na jiný účet toho, kterému mělo být plněno.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Cdo 1604/2008, ze dne 27.5.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně P. p., a. s., proti žalovanému T. E. a. s., o zaplacení 918.878,- Kč s přísl., vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 46 Cm 268/2003, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 29. listopadu 2004, č.j. 8 Cmo 217/2004-53, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. listopadu 2004, č.j. 8 Cmo 217/2004-53, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 10. května 2004, č.j. 46 Cm 268/2003-32, rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni částku 918.878,- Kč s úroky z prodlení z částky 726.708,- Kč ve výši 3 % p.a. od 12.4.2003 do 11.6.2003, s úroky z prodlení z částky 662.718,- Kč ve výši 3 % p.a. od 12.6.2003 do 10.7.2003, s úroky z prodlení z částky 626.719,- Kč ve výši 2,5 % p.a. od 11.7.2003 do 12.10.2003, s úroky z prodlení z částky 619.098,- Kč ve výši 2 % p.a. od 13.10.2003 do zaplacení, s úroky z prodlení z částky 299.780,- Kč ve výši 3 % p.a. od 20.4.2003 do zaplacení a uložil žalovanému zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku 36.760,- Kč.

Předmětem řízení byl nárok žalobkyně na zaplacení částky 918.878,- Kč s příslušenstvím; uvedená pohledávka představuje úhradu za dodávku zemního plynu žalovanému.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že dne 27.9.2000 uzavřela žalobkyně se žalovaným smlouvu č. 271402857 o dodávce a odběru zemního plynu pro odběrní místo s platností od 1.10.2000 (dále jako „smlouva“). Smluvní strany výslovně stanovily, že uvedenou smlouvu uzavírají dle ustanovení § 269 a násl. obch. zák. Dle uvedené smlouvy měl žalovaný platit zálohy a faktury za plyn dodaný žalobkyni na její účet č. 2260100226/2400 vedený v U. b., a.s. Dále soud prvního stupně zjistil, že žalobkyně e-mailem ze dne 24.2.2003 a následně i dopisem z téhož dne požádala žalovaného o úhradu záloh a faktur na její účet č. 2010820108/2600 v C., a.s. Žalovaný následně dne 5., 17. a 26.3.2003 zaplatil zálohy na odebraný plyn ve výši 3 x 193.000,- Kč na uvedený účet žalobkyně u C., a.s. Dne 1.4.2003 byl žalobkyní a žalovaným podepsán dodatek č. 8 ke smlouvě č. 271402857, jenž téhož dne nabyl platnosti a účinnosti a dle něž došlo ke změně peněžního ústavu žalobkyně z U. b., a.s. na C., a.s. Žalovaný však dne 22.4.2003 uhradil na základě opravené faktury č. 1403004848 částku 726.708,- Kč na účet žalobkyně u U. b., a.s., na stejný účet pak dále poukázal úhradu na základě faktury č. 1403006640, přestože na uvedených fakturách bylo uvedeno číslo účtu dle dodatku č. 8 ke smlouvě. S ohledem na podmíněný příkaz žalobkyně k úhradě ze dne 9.8.2002 byly platby žalovaného převedeny na účet žalobkyně u U. b. a.s. č.ú. 2010820108/2600, kde také zůstaly. Dle sdělení Č. n. b. ze dne 18.3.2003 bylo rozhodnuto ve správním řízení o odnětí bankovní licence U. b., a.s., přičemž správní řízení bylo zahájeno již 21.2.2003. Žalobkyně doručila Krajskému soudu v Ostravě ke sp. zn. 33 K 10/2003 přihlášku pohledávek do konkursního řízení na majetek úpadce U. b., a.s. „v likvidaci“ s tím, že přihlašuje svou pohledávku ve výši 17,843.130,71 Kč, a to zůstatky na účtech č. 00000-2260100226 ve výši 1.987,38 Kč a č. 000000-0175973322 ve výši 17,841.143,33 Kč. Podáním ze dne 11.7.2003 žalobkyně omezila přihlašovanou částku o částku 793.375,- Kč, která jí byla

vyplacena z Fondu pojištění vkladů.

Soud prvního stupně po provedeném dokazování dospěl k závěru, že žaloba je důvodná, neboť žalovaný svůj závazek vůči žalobkyni ze smlouvy nesplnil řádně a včas (§ 324 odst. 1, § 335, § 339 odst. 1 a 2 obchodního zákoníku – dále též „obch. zák.“), jestliže v rozporu se smluvním ujednáním plnil na účet žalobkyně u U. b. a.s., a to v době, kdy již došlo k odnětí bankovní licence této bance (byť v době plnění nebylo dosud toto rozhodnutí pravomocné). Po žalobkyni „nelze spravedlivě“ požadovat, aby nesla důsledky splnění závazku v rozporu s uzavřenou smlouvou, přičemž žalovanému bylo známo, že žalobkyně na takovém plnění „nemá a nemůže mít“ zájem, neboť důvodně hrozí zablokování dotčeného účtu a finanční ztráta. Za nakládání s plněním pak soud nepovažoval převod plnění na jiný účet žalobkyně u téže banky na základě podmíněného příkazu žalobkyně ze dne 9.8.2002, tedy příkazu, jenž byl zadán před připsáním plateb od žalovaného. Přihláška pohledávky žalobkyně v konkursním řízení vedeném na majetek úpadce U. b., a.s. „v likvidaci“ byla odůvodněna během zákonných lhůt v konkursním řízení, jakož i postojem žalovaného, kdy trval na tom, že jeho závazek byl uhrazen řádně a včas. Poskytnutí plnění z Fondu pojištění vkladu je pak pro posouzení dané věci nerozhodné.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný odvolání a Vrchní soud v Praze, v záhlaví označeným rozsudkem, rozhodl tak, že rozsudek soudu prvního stupně v části, již bylo žalovanému uloženo zaplatit žalobci 3 % z prodlení z částky 726.708,- se zrušuje ohledně úroků z prodlení od 12.4.2003 do 21.4.2003 a v tomto rozsahu řízení zastavil (výrok I. bod a/), ve výroku I. bodu b/ rozsudek změnil tak, že žalobu zamítl, ve výroku II. uložil žalobkyni zaplatit žalovanému náklady řízení ve výši 54.162,85 Kč a konečně uložil žalobkyni zaplatit žalovanému náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 90.773,60 Kč (výrok III.).

Odvolací soud dospěl k závěru, že žalovaný, tím, že zaslal platbu na jiný, než ve smlouvě označený, účet žalobkyně, porušil závazek vyplývající ze smlouvy, nicméně svůj dluh vůči žalobkyni řádně uhradil. Peněžitý závazek je splněn v momentu připsání platby na účet věřitele ve smyslu ustanovení § 339 odst. 2 och. zák., přičemž mezi platební podmínky, s nimiž nemá být platba ve smyslu § 339 odst. 1 obch. zák. v rozporu, určení konkrétního účtu věřitele u konkrétní banky nepatří. Odvolací soud uvedl, že při opačném výkladu by pak „zcela absurdně“ bylo nutno konstatovat, že finanční prostředky byly žalovaným zaplacený bez právního důvodu, resp. že jde o finanční prostředky žalovaného, s nimiž však nemůže disponovat.

Odvolací soud „na okraj“ připomněl, že pokud žalobkyni vznikne škoda v důsledku porušení závazku žalovaného zaslát platbu na jiný než určený účet (kterážto otázka bude definitivně zodpovězena až po skončení konkursního řízení vedeného na majetek úpadce U. b., a.s. „v likvidaci“), zůstává žalobkyni otevřena možnost domáhat se vůči žalovanému náhrady této škody.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ o.s.ř. a důvod spatřuje v nesprávném právním posouzení věci, jakož i v tom, že řízení bylo postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Žalobkyně především namítla, že český právní řád respektuje při uzavírání smluv princip široké smluvní autonomie stran, kdy si účastníci mohou upravit svá vzájemná práva a povinnosti, za splnění určitých podmínek, odchýlně od zákonné dikce. Zdůraznila, že při rozhodování sporů je povinností soudů v případech upravených dispozitivními normami především přihlížet ke vzájemným projevům vůle účastníků při vzniku právního vztahu. Ustanovení § 339 obch. zák. upravující realizaci bezhotovostních plateb prostřednictvím banky je dispozitivní, v důsledku čehož tedy (stejně jako žádné jiné ustanovení obch. zák.) nebrání tomu, aby si smluvní strany sjednaly konkrétní účet věřitele, na nějž má být plněno. Uzavřením dodatku č. 8 ze dne 1.4.2003 ke smlouvě o dodávce a odběru zemního plynu si smluvní strany bezvadným právním úkonem sjednaly konkrétní místo plnění

- konkrétní účet žalobkyně, na něž měly být od uvedeného data zasílány platby žalovaného za dodaný plyn. Platbu zasloužil žalovaným na jiný než smluvně sjednaný účet žalobkyně nelze považovat ve smyslu ustanovení § 324 odst. 1 a § 335 obch. zák. za řádné a včasné splnění závazku, neboť nebylo plněno na stanoveném místě, žalobkyně uvedené plnění na jednání konaném dne 2.7.2003 a v průvodním dopisu k zápisu z tohoto jednání odmítla. Přihlášení pohledávek za U. b. do konkursního řízení nelze považovat za projev vůle, kterým by žalobkyně uznala řádnost plnění závazku žalovaného; uvedený krok byl podniknut toliko z opatrnosti ve snaze předcházet škodám na svém majetku, a to zejména s ohledem na krátké lhůty v konkursním řízení. Žalobkyně uvedla, že by bylo v rozporu s dobrými mravy, byl-li by jí uvedený opatrný postup na škodu.

Pokud jde o vytýkanou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, dovolatelka uvedla, že žalobkyně v žalobě „úmyslně...nejednoznačně“ formulovala, z jakého právního důvodu požaduje žalovanou částku, přičemž ponechala na soudu, z jakého důvodu jí žalovaný nárok přizná. Shledal-li odvolací soud, že žalovaný sice plnil dle smlouvy, avšak nárok v žalobě uplatněný bylo možno posoudit jako nárok na náhradu škody, měl ji žalobkyni z uvedeného důvodu přiznat a neodkazovat ji na jiné řízení v totožné věci.

Dovolatelka na základě uvedeného navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Se zřetelem k bodům 2. a 3. článku II. zákona č. [59/2005](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. dubnem 2005.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.), po zjištění, že dovolání je přípustné [§ 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání.

Dovolatelka opřela důvodnost podaného dovolání o dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Právní posouzení je činnost soudu, spočívající v podřazení skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud právo a povinnost přizná či nikoliv.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

V posuzovaném případě zásadní otázkou právního posouzení je otázka, zda tím, že žalovaný uhradil svůj závazek z titulu dodávky plynu na bankovní účet, jenž sice náležel žalobkyni, ale byl odlišný od bankovního účtu, na něž měl žalovaný (nově dle dodatku ke smlouvě) zasílat své platby, došlo k řádnému splnění závazku žalovaného vůči žalobkyni.

Dovolací soud vyšel při posuzování důvodnosti dovolání z právní úpravy obchodního zákoníku, ve znění účinném k datu 1. 4. 2003 kdy nabyl účinnosti dodatek č. 8 ke smlouvě č. 271402857.

K zániku závazku je třeba, aby splnění proběhlo stanoveným nebo ujednaným způsobem, aby se uskutečnilo na stanoveném nebo sjednaném místě a aby k němu došlo ve stanoveném nebo sjednaném čase. K tomu, aby závazek kompletně zanikl, je nutné, aby byly splněny všechny povinnosti z něj vyplývající. Splnění závazku lze charakterizovat jako subjektivní právní skutečnost

(právní úkon), který má zpravidla konkludentní povahu. Řádným splněním závazek zaniká. Znakem řádného splnění ve smyslu § 324 odst. 1 obch. zák. je i ta okolnost, že je plnění poskytnuto na určeném nebo sjednaném místě. Pokud dlužník nesplní svoji povinnost na tomto místě, dostane se do prodlení.

Zásada smluvní volnosti platí pro soukromoprávní úpravu obecně. V úpravě obchodního zákoníku se z tohoto hlediska liší charakter jeho částí. Podle své povahy jsou ustanovení částí první, druhé a čtvrté zásadně kogentní, přičemž ve druhé části je v řadě ustanovení možnost odchýlné dohody výslovně připuštěna. Třetí část obchodního zákoníku, upravující závazkové vztahy, má jiný charakter a v § 263 je pro ni dáno speciální pravidlo vyslovující její zásadně dispozitivní charakter. Jen v minimálním rozsahu jde o závaznou úpravu, od níž není odchylka dohodou možná. Ve všem ostatním strany mohou, pokud se na tom shodnou, upravit svůj vztah odchýlně, včetně toho, že mohou určité ustanovení vyloučit. Jde, jak je z kontextu tohoto ustanovení patrné, o speciální ustanovení k úpravě § 2 odst. 3 obch. zák. (srov. Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 949 - 950).

Ustanovení § 263 obch. zák. obsahuje taxativní výčet ustanovení, od nichž se nelze odchýlit nebo je vyloučit.

Ustanovení § 336 až 339 obch. zák. je zařazeno v obchodním zákoníku v části třetí - Obchodní závazkové vztahy (blíže hlava I - Obecná ustanovení, díl VII - oddíl 2.- Místo plnění). Vzhledem k tomu, že se jedná o ustanovení, která nejsou uvedena v § 263 obch. zák., je třeba dospět k závěru, že uvedená ustanovení jsou dispozitivní normou, což znamená, že strany si mohou sjednat úpravu odchýlnou, resp. určující přesnější podmínky určení místa plnění.

Místem plnění je to, kde (v němž) je dlužník povinen závazek splnit. Pořadí pravidel, stanovujících místo plnění je podle citované úpravy určeno tak, že přednost má smlouva (ta může určit místo plnění výslovně nebo je určuje nepřímou svou povahou závazek smlouvou založený), a nelze-li místo plnění odvodit ze smlouvy, použijí se ustanovení zákona. Peněžité závazky, pokud to neodporuje dohodě stran o platebních podmínkách, je možno splnit platbou u banky věřitele ve prospěch jeho účtu (srov. Bejček, Eliáš, Raban a kol., Kurs obchodního práva, Obchodní závazky, 3. vydání, Praha 2003, C.H.Beck, ISBN 80-7179-746-4, str. 181 a násl.)

Jde-li o peněžitý závazek, platí pro jeho splnění ustanovení § 339 obch. zák., v rozhodném znění, které je dispozitivní. V daném případě je strany nevyloučily, ani se od něj ve smlouvě neodchýlily, pouze se sjednali konkrétní účet u označené banky s tím, že peněžitý závazek bude splněn připsáním částky právě na tento účet věřitele. Pak ovšem účinky splnění peněžitého závazku podle § 339 odst. 2 obch. zák. mohou nastat pouze připsáním částky na tento účet věřitele vedený u označené banky.

Jestliže tedy žalobkyně a žalovaný uzavřeli dne 1.4.2003 dodatek č. 8 ke smlouvě, v němž bylo sjednáno nové konkrétní místo plnění, a to účet žalobkyně u C., a.s., č.ú. 2010820108/2600, a žalovaný následně své plnění poukázal na účet žalobkyně vedený u U. b., a.s., č.ú. 2260100226/2400, nelze mít za to, že dostal smluvním podmínkám, jež byly stranami sjednány ve vztahu k místu plnění závazku, a nedošlo tak k řádnému uhrazení závazku žalovaného vůči žalobkyni.

Ze shora uvedeného vyplývá, že odvolací soud nesprávně posoudil, že žalovaný svou povinnost podle § 339 obch. zák. neporušil. Dovolací důvod podle § 241a odst. 1 písm. b) o. s. ř. byl tedy dovolatelkou uplatněn právem.

Dovolací soud vzhledem k výše uvedenému dospěl k závěru, že dovolání je důvodné. Proto rozsudek odvolacího soudu bez jednání ve věci samé (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 in fine a odst. 3 věta první o. s. ř.).

Další články:

- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)